

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

IV. Qua ratione dissolue[n]dæ sint obiectiones contra SS. Trinitatis
mysterium pugnantes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

hoc ipso, quod extra Deum feruntur, à Deo non procedunt, nisi creatura, quod euidens est: atqui duæ tantum sunt diuersæ eiusmodi operationes immanentes, nimirum actus intellectus & actus voluntatis, vt patet; quia actus potentia executiua, quam in Deo cum S. Thoma ratione distinctam ab intellectu & voluntate posuimus, solum sunt actus transeuntes: Ergo duæ sunt in Deo processionis, adeoque personæ: & quia hæ necessario supponunt personam, à qua procedant, necessario præter duas personas procedentes, assignanda est tertia, à qua illæ procedant, iuxta ea, quæ dicentur quæst. seq.

41 Assertio VII. Personæ tres in diuinis à se mutuo recipi; atque etiam realiter distinguuntur. Ita docent omnes Scholastici; & prior pars est de fide, vt bene notauit Suarez lib. 3. cap. 1. num. 2. quam definiunt: omnia Concilia, ipsaque Scriptura tradit hoc ipso, quod absolute & simpliciter doceant personas esse plures, vnamque personam non esse aliam; item ab vna procedere aliam. Quod vero illa distinctio dicenda sit realis, etsi non inueniatur sub hac voce tractatum à Patribus, aut à Concilijs definitum, sufficienter tamen continetur in his ipsis locutionibus, quas diximus esse definitas, vt proinde merito etiam censetur de fide, vt notauit idem Suarez loc. cit. Nam realiter aliqua distingui non est aliud, quam esse veras res, quarum vna non est alia. Idem patet ex processione reali ac substantiali; vti & ex relationibus realibus oppositis, quæ processionibus respondent; quorum neutrum esse potest nisi inter res realiter distinctas.

42 Addit S. Thomas quæst. 30. art. 3. terminos numerales, puta dualitatem, Trinitatem, aut etiam ipsam pluralitatem in Deo, nihil addere formaliter etiam secundum rationem supra ipsas vnitates; sed solum negationem diuisionis circa vnamquamque rem: quod etiam ipse S. Thomas pariter de omnibus rebus spiritualibus docet; ne videlicet numerum seu multitudinem eiusmodi rerum in prædicamento quantitatis constituere cogatur; idemque communiter sequuntur Thomistæ ceteri, speciatim Caietanus, & Torres ibidem, Capreolus dist. 24. quæst. 1. art. 2.

43 Sed quicquid sit de ratione formali numeri; certè pluralitatem rationem formalem positiuam significare, & superaddere vnitatibus secundum se spectatis, in omni materia, videtur verius, vt docent Bonaventura in 1. d. 24. artic. 2. quæst. 1. Durandus quæstione 1. Marfilus quæst. 27. artic. 1. & sequitur Vasquez disput. 129. capite 2. idque ob eam vel maximè rationem, quod vnum & multa aut opponantur contrariè, vt idem Vasquez cum alijs existimat; aut opponantur priuatiuè, ita, vt vnum formaliter sit priuatio diuisionis, vt docet S. Thomas ibidem, & supra quæstione vndecima, art. 1. & 2. & Thomistæ alijque recentiores communiter: fieri ergo non potest, vt multitudo quoque formaliter dicat priuationem. Plura vide supra disputatione secunda quæst. 5. dub. 3.

Atque hæc summatim est fides Catholica de sanctissima Trinitate; qua ferè nituntur cetera,

quæ deinceps de ea trademus. Restat nunc, vt argumenta potissima, quæ contra hoc mysterium obijciuntur, dissoluamus; quod sequenti dubio faciemus.

DVBIVM IV.

Qua ratione dissoluenda sint obiectiones, contra sanctissimam Trinitatis mysterium pugnant.

S. Thomas 1. p. q. 30.

Pertinet quidem hæc res ad dubitationem præcedentem; sed nimia prolixitatis ac tædij vitandi causa, seorsim à nobis expedietur. Possunt autem omnia argumenta contra Trinitatem diuinarum personarum ad duas classes reuocari. Quibusdam enim directè impugnatur pluralitas diuinarum personarum; alijs consubstantialitas earundem inter se, adeoque identitas cum essentia diuina. Ex vtrisque potissima feligemus.

Contra pluralitatem diuinarum personarum obijcitur primo Scriptura, in qua Deus dicitur solus, vt Deuter. 32. *Videte quod ego sum solus.* Et lib. 2. Esdræ cap. 9. v. 6. *Tu ipse Domine solus, tu fecisti caelum, & caelum caelorum.* Et 1. Tim. 1. *Regi seculorum immortalis, inuisibilis, soli Deo honor, &c.* Qui autem solus est, solitarius est, & non habet consortium personarum eiusdem naturæ.

Respondetur ex doctrina S. Thomæ quæst. 31. artic. 3. voculam *solus* dupliciter accipi posse, primo categoricè, vt per se peculiare prædicatum constituat; quo modo idem est quod *solitarius*; & ita etiam solet *solus*, hoc est, vnicus: secundo accipi potest syncategorematicè, prout significat solum modificationem prædicati vel subiecti, seu vt loquitur Sanctus Thomas, *prout importat ordinem prædicati ad subiectum*: quo modo dicimus, solus Socrates scribit, hoc est, nemo præter illum scribit, etiam si plures illi scribenti præfentes sint. Atque hoc solum posteriori modo ac sensu vocula *solus* additur nomini DEI, seu termino essentiali in diuinis, vt sensus sit, nullum præterea alium esse DEVM, præter vnum, ac verum DEVM; aut solum DEVM creare, diuinoque honore dignum esse; non autem rem vllam aliam, quæ non sit Deus. Quo modo etiam in priori loco Scriptura seipsam explicat, quando mox subiungit; *Et non est alius Deus præter me.*

Secundo obijcitur. Non minus videtur implicare contradictionem, esse plures personas diuinas, quam esse plures Deos; siquidem hoc præterea implicat, quia vnus alterius perfectione careret, atque ita non quilibet esset infinitus: hoc autem eodem modo sequi videtur: nam si vna persona ab altera realiter distinguitur, ergo vnaquæque caret perfectione alterius, per quam ab altera distinguitur, hoc est, relatione siue proprietate alterius personali; alias enim ab illa

non.

non distingueretur: siquidem ob hoc ipsum etiam una persona non est alia, &c.

Respondetur, negando primum assumptum; vt ex fide constat. Ad probationem respondetur, diuersam esse rationem plurium Deorum, & plurium personarum in vna Deitate. Si enim plures essent Dij, tunc non modo singuli personalitatem, sed etiam naturam distinctam haberent; ac proinde nec ratione personalitatis, nec ratione naturæ haberet vnusquisque perfectionem propriam alterius: at vero hoc ipso quod personæ sunt quidem ratione personalitatis distinctæ; at vero in natura idem profus, eademque simplicissima entitas, ideo simpliciter & absolute loquendo, vna non caret perfectione & realitate alterius: licet enim eam non habeat ratione suæ personalitatis, siue prout secundum personalitatem ab altera distinguitur, eique opponitur, habet tamen in sua natura, seu prout est vnum in natura cum altera persona: quod sufficit ad infinitatem absolutam & simpliciter dictam vnus cuiusque personæ: siquidem perfectio & infinitas vnus cuiusque personæ non solum defumitur, ac estimanda est ex infinitate seu perfectione proprietatis personalis, sed vel maximè etiam ex perfectione essentia; cum essentia sit de ratione intrinseca personæ.

4 Quæ de causa etiam Sanctus Dionysius cap. 2. de diuin. nom. ait, diuinas personas esse conuinctas in vnum discretè, & discretas conuinctim. Et Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. in sancta. lumina, distingui Deum indistinctim, & conuicti distinctim: Et Sanctus Athanasius oration. 4. contra Arian. ait: Quicquid est filius, id vnuersum esse proprium (siue intrinsecum) substantiæ Patris, &c. iuxta illud CHRISMA Ioann. 14. versu decimo. Ego in Patre, & Pater in me. Et Ioann. 17. versu decimo. Mea omnia tua sunt, & tua mea sunt. Et rursum oratione contra Sabellij gregales: Filius, inquit, identitatem habet cum Patre, & tamen ipse interim Pater non est: sed vnus (seu vnum) natura cum Patre.

Dices. Aut Pater habet in sua natura filiationem; etiam vt filiatio est, seu vt relatiue opponitur paternitati, ab eaque re ipsa, à natura vero diuina ratione distinguitur; aut non habet: si non habet; ergo caret formali perfectione filiationis, quæ filiatio est; si habet, ergo poterit Pater ab ea perfectione denominari filius, saltem identicè.

5 Respondetur, Patrem per identitatem in natura habere filiationem, etiam vt filiatio est; siquidem filiatio, etiam vt filiatio, tanquam vltimus quasi terminus nature, est ipsa natura diuina, quam Pater habet. Neque tamen ipsa natura diuina dicitur filius, nisi per identitatem: licet ne hoc quidem modo Pater dici Filius possit. Ratio diuersitatis est; quia natura diuina ita habet filiationem per identitatem, vt ab ea re ipsa nullo modo distinguatur; ac vero Pater per identitatem in natura diuina habet quidem filiationem; sed ita, vt simul secundum suam hypostasin, quæ Pater est, à filio realiter distinguatur: quare natura quidem diuina identicè filius dici poterit, Pater absolute loquendo non item.

Vrgebis; hoc ipsum tamen est cuiusdam perfectionis, habere filiationem formaliter, non tantum per identitatem in natura, sed etiam ratione hypostasis per formalem denominationem; ita vt persona illa vere & propriè sit filius: quam tamen perfectionem non habet Pater, vt dictum. Ergo Pater non habet omnem perfectionem formaliter, quam habet filius: ac proinde non est ens simpliciter infinitum.

6 Respondetur, concesso antecedente, negando postremam consequentiam. Quia ad Ens simpliciter infinitum non requiritur, vt habeat omnem perfectionem formaliter, etiam illam, quæ esse potest in Ente infinito; sed vt formaliter habeat omnem perfectionem simpliciter simplicem, formaliter autem vel eminenter, siue æquiuallenter, omnem aliam perfectionem; quod fit in proposito. Quia filiatio, vt & aliæ proprietates personales, non sunt perfectiones simpliciter simplices: satis est ergo, vt Pater, etsi formaliter ac re ipsa non sit filius, habeat tamen tum ipsam filiationem, per naturam identitatem; tum aliam proprietatem personalem æquiuallentem, à qua sit & denominetur persona diuina; nimirum ipsam paternitatem, quæ nec magis, nec minus perfecta est, quam filiatio, vt pluribus dicitur questione tertia, dubio quarto. Idem de quauis alia proprietate personali dicendum est; comparata ad eam personam diuinam, cui opponitur, & à qua distinguitur. Omitto aliam responsionem Scoti, quæ negat relationes ac proprietates personales in diuinis formaliter esse perfectiones: quæ sententia questione 3. excutienda & refutanda erit.

Dices. Eodem modo defendi posset infinitas plurium Deorum: etiam si vna persona non haberet propriam personalitatem alterius, nec in natura quidem identificatam.

7 Respondetur, negando assumptum: quia ad hoc, vt æquiuallenter habeatur personalitas alterius personæ, præter personalitatem, quæ sit æqualis perfectionis, requiritur, etiam, vt natura sit eadem: alioquin enim & diuersa erit potentia vtriusque; & non infinita: quia neutra poterit impedire aut irritare opus alterius.

Tertio obieitur. Aut pluralitas personarum est necessaria in ente infinito, vel non. Si non: ergo male ponitur in DEO; qui secundum totum suum Esse est ens necessarium: si necessaria est, ergo etiam in quauis persona diuina, vt persona est, esse debet; cum qualibet persona sit Ens simpliciter infinitum.

8 Respondetur, esse planè necessariam (vti ex reuelatione didicimus) tum in Ente infinito adæquatè, & secundam totam suam latitudinem perfectionis spectato, ita vt ipsum illud Ens infinitum, quod est Deus, non solum identicè sit Trinitas personarum; sed etiam personæ singulæ de eo; illudque de personis singulis formaliter prædicetur; tum etiam in qualibet persona, spectata non quidem præcisè secundum suam personalitatem, sed secundum essentiam in qua vnaquæque necessario sibi identificat tres

perfo-

personas; licet ob mutuam earum inter se oppositionem & distinctionem, absolute loquendo, ut antea dictum, una persona non sit alia; ac proinde nec una omnes tres; si enim hoc esset, iam non esset pluralitas; quæ non nisi ex pluribus unitatibus potest consistere. Quæ ratione etiam dicendum est, unitatem essentia cum unica hypostasi non sufficere ad terminandam adæquatè naturam diuinam; ac proinde nec ad omnia; quæ sunt necessaria in Ente simpliciter infinito, adæquatè spectato; etsi nos quidem eam huius infiniti perfectionem non cognouissimus, nisi reuelatio antecessisset.

9 Quarto obijcitur. Aut personæ diuinæ, quæ plures sunt & distinctæ, vniuntur inter se saltem in essentia; aut non. Si non; ergo sunt solum Ens vnum per aggregationem, neque sunt vnum in essentia: si autem vniuntur in essentia, ergo essentia diuina est composita ex pluribus entitatibus, neque est ens vnum per se, sed per aggregationem; quia ex pluribus in actu perfectis non potest constare vnum per se iuxta Philosophum.

Respondet, personas diuinas inter se non vniiri; sed vnum esse in essentia: quo fit, ut neque ipsæ sint vnum solum per aggregationem, sed vnum substantialiter, vnaque simplicissima entitas essentia diuinæ: neque essentia diuina sit composita, aut ens per accidens: quia compositio non est nisi ex pluribus inter se vnitatis, quæ plura sunt; nec ens per accidens est, in quo est omnimoda plurium identitas. Aut ergo personæ diuinæ comparantur præcisè inter se secundum suas personalitates, aut comparantur cum natura diuina; neutro modo compositionem faciunt; quia secundum ipsas præcisè personalitates, & abstrahendo ab essentia, non sunt aliquid vnum; in essentia vero non sunt aliquid distinctum; cum tamen ad compositionem requiratur, & distinctio plurium; & initio eorundem, ex qua consurgat unitas totius.

10 Quinto obijcitur. In diuinis nihil est, quod non sit à parte rei de intrinsecatione & quidditate essentia diuinæ: pluralitas personarum diuinarum non est: si enim esset, sequeretur, de nulla persona affirmari posse, quod sit essentia diuina; siquidem nulla persona est tres personæ, ut superius dictum.

Respondetur negando minorem. Ad probationem itidem negatur sequela; ad rationem respondetur; etsi personæ quidem identicè idem sint cum essentia; non tamen de personis singulis prædicari posse, quicquid prædicatur de essentia, ob virtutem essentia, & proprietatum personalium distinctionem, quæ æquivalent pluribus re distinctis: quo fit, ut in præsentis locum non habeat pronuntiatum illud; *Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se*, ut inferius dicitur. Quo sensu etiam Gregorius Nazianzenus oratio quinta, de Theolog. dixit: *Filius non est Pater, sed quod Pater: nec spiritus sanctus est Filius, sed quod Filius. Atque ita inconfusa trium personarum distinctio, in vna diuinitatis natura conseruatur.*

11 Contra identitatem vero diuinarum persona-

rum, in eadem essentia diuina, obijciuntur initio quædam Scripturæ loca; ac primum illa, quibus significatur, Verbum & Sapientiam diuinam, adeoque Filium, esse creaturam. Eccli. 24. *Ab initio creata sum.* Et: *Qui creauit me, requiescit in tabernaculo meo.* Addebant Arriani veteres illud ex Prouerbior. 8. *Dominus creauit me in initio viarum suarum, &c.*

Respondetur, in citato loco Prouerb. 8. legendum, *Dominus possedit me*, ut latinus textus habet, & notarunt iam olim Epiphanius hæresi 69. & Basilii libro secundo cont. Eunom. Nam hebraicè legitur *Kanah*, non *Barah*. Verbum autem possidendi, iuxta Scripturæ phrasin, refertur ad naturalem generationem, iuxta illud Genes. 4. *Possidit hominem per Deum.* Et in eodem loco Prouerb. 8. diuina Sapientia de seipsa loquitur, *Ego iam concepta eram, Ante omnes colles ego parturiebar.* In alijs locis verbum *creandi* latè sumitur, non pro productione ex nihilo, sed ex nulla præsupposita materia; quando alias multo frequentius filij productione generatio vocatur, ut superius vidimus. Exprimunt autem Scriptura filij productionem, ob pleniorum significationem, utroque nomine, ut benè Hilarius lib. de synod. Priori quidem figuratè, ob dictam causam; posteriori autem propriè, ad significandam filij consubstantialitatem cum Patre. Accedit, quod etiam communi loquendi vsu generatio filiorum *procreatio* dicitur. Dici etiam potest, hæc pertinere ad Christum secundum humanitatem; ad quam sane referendum necessario videtur illud ibid. v. 12. *Tunc præcepit, & dixit mihi Creator omnium: ut exponit etiam glossa interlinearis.* Et v. 45. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ. Nisi dicamus, etiam voculam præcepti accipi impropriè, pro efficaci decreto & voluntate.*

12 Secundo obijciuntur illa loca, in quibus filius significatur esse minor Patre; ut Ioannis 14. *Pater maior me est.* I. Cor. 15. *Tunc & ipse filius subiectus erit ei, &c.*

Respondetur cum Sanctis Patribus, hæc & alia similia intelligenda esse de CHRISTO, secundum Humanitatem, ut pluribus persequitur Gregorius Nazianzenus orat. 3. de Theolog. sub finem. Benè etiam Athanasius libro cont. Apollinarium: *Hæc, inquit, humana verba humilitatis filij DEI, ideo ad constituendam suam blasphemiam heretici detorqueunt; quia nolunt attendere Apostolo, de Christo ad Ephesios capite tertio dicenti, quod propter nos, cum diues esset, factus est pauper, ut nos illius inopia diuites fieremus.* Est ergo hæc omnium Sanctorum Patrum regula tenenda, ut humilia eiusmodi, quæ dicuntur de Christo, attribuiamus ei secundum humanitatem, quæ reuera paulo minor est etiam Angelis; non autem secundum diuinitatem, quæ vnum est cum Patre.

13 Tertio obijciuntur ea loca, in quibus dicitur, Filium & Spiritum sanctum mitti à Patre; missio autem imperium & superioritatem significat. Respondetur, non solum inferioribus à superioribus mitti, sed quandoque etiam æquales ab æqualibus. Quare in proposito missio personarum in diuinis non inæqualitatem, sed originis ordinem signifi-

car. Mitti enim ab alia dicitur illa persona, quæ ex vi personæ alterius à qua procedit, incipit esse seu operari alicubi nouo quodam modo, quo antea non erat, vt pluribus dicitur quæstione quarta, dub. 9.

Quarto obijcitur, quod nonnunquam solus Pater dicitur esse Deus, vt Ioann. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Et 1. Corinth. 8. Nobis vnus est Deus Pater, & vnus Dominus Iesus Christus, &c.

14 Respondetur ex communi doctrina Patrum, quando per particulam aliquam exclusiuam fit exclusio à diuinis prædicatis, id ad eos tantum, qui falso dicuntur *Dij*, referendum esse, vt loquitur Basilius lib. 4. cont. Eunom. in fin. non autem ad ceteras personas diuinas; tum quia omnes vnus sunt in essentia cum Patre; tum quia Pater non potest esse *DEVS* sine suo verbo, atque spiritu, vt bene Athanasius epistol. ad Serapionem. Addit Sanctus Thomas quæst. 3. art. 4. ad 1. ex Augustino libro 6. de Trinit. capite 5. illud Ioann. 17. intelligi etiam posse, non de sola persona Patris, sed de tota Trinitate; intelligendo nimirum quod sequitur, de missione Filij secundum naturam humanam, iuxta ea, quæ dicuntur quæst. 4. dub. 9.

15 Deinde vero ex ratione obijcitur. Si Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus sunt vnus in essentia diuina, sequitur, etiam esse vnã personam, vel contra; quod varijs modis probatur. Primo hoc syllogismo expositorio: Hæc essentia diuina est Pater; hæc essentia diuina est filius: Ergo Filius est Pater. Idem argumentum fieri potest de Spiritu sancto comparato cum Patre & filio; vt & de relationibus cum essentia comparatis.

Secundo. Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: sed Pater, Filius & Spiritus Sanctus, secundum suas proprietates personales, sunt re ipsa eadem vni tertio, quod est essentia diuina, ex hypothesi: Ergo sunt eadem re ipsa inter se: ac proinde etiam vt personæ sunt, & secundum suas proprietates personales, re ipsa inter se non distinguuntur: quod est contra fidem.

16 Tertio. Omnis res vna numero in essentia, est vna tantum etiam in personis; vt inductione patet: sed Deus est vna res numero in essentia, ex hypothesi; Ergo est etiam res vna tantum in personis.

Quarto. Quodlibet est, vel non est. Item, De eodem non est verum idem affirmare & negare. Ergo impossibile est, vt vna & eadem simplicissima essentia diuina, à parte rei sit plura, scilicet plures personæ, & simul non sit plura, sed vna simplicissima entitas. Item, vt personæ diuinæ à parte rei sint plures & inter se distinctæ, & simul sint vnus quiddam prorsus indiuisum & indistinctum, nempe ipsa essentia diuina. Aut ergo non sunt plures personæ in diuinis, aut certè etiam sunt plures essentia.

17 Ad hæc & similia argumenta Respondetur primo generatim, ea omnia aut peccare in forma; quod tunc præcipue accidit, cum termini non rectè distribuuntur, & qui communis est, aut

vim communis termini habet, sumitur pro singulari; vt est *Essentia diuina*; vel certe peccare in materia; quod tunc fit, cum assumitur aliqua propositio vniuersalis, collecta ex inductione omnium rerum creatarum ad oppugnandum hoc mysterium fidei: quæ proinde hoc sensu, & cum hac extensione rectè negatur. Tum quia incredibile videri non debet, aut impossibile, si quod in omnibus rebus creatis verum cernitur, in Deo, qui infinitis modis res omnes creatas excedit, verum non inueniatur; sed potius ille sibi proprium, quiddam in ea re vendicat: cum & in rebus creatis, quæ tamen tanto inter se intervallo non distident, sæpe cernatur aliquid omnibus commune; quod vni tamen soli non competat; V. G. vnus aliquem coruum esse album, cum reliqui omnes sint nigri. Tum quia per communia fidei nostræ motiua euidenter credibile fit, id quod per fidem proponitur, quantumuis abstrusum, & à naturali ratione in speciem abhorrens, esse verum; & ex consequenti falsum, quicquid eidem opponitur, & aduersatur: ita vt euidens sit credibilitas mysterij; non autem veritas; aut oppositi falsitas, vt pluribus dictum supra disputat. 1. quæstione 5. dub. 5.

Hispositis, secundo Respondetur sigillatim ad singula. Ad primum ex communi dicendum est, Syllogismum illum esse Sophisticum & fallacem, non expositorium; similem huic: Socrates est animal; Plato est animal: Ergo Plato est Socrates. Quare in forma neganda est consequentia. Ratio est: quia *hæc essentia diuina*, qui est medius terminus, non est plene distributus; & quamuis singularis sit, & vna numero res, æquiualeat tamen termino & rei communi; eo quod ita singularis sit, vt sit etiam communicabilis pluribus, & plura realiter. Medius autem terminus in syllogismo expositorio non solum debet significare quamcunque rem singularem, sed ita singularem, vt non æquiualeat vniuersali aut communi: Omitto ineptam Sectariorum responsonem, qui dicere solent, formam & regulas syllogisticas in diuinis fallere, vt dictum in Examine Huñianæ Relationis de Colloquio Ratisponensi cap. 9. quod etiam perperam quosdam Catholicos respondisse refert Vasquez disp. 122. cap. 3.

19 Ad secundum Respondetur, veram esse maiorem, quando illud tertium prorsus est & singulare, & incommunicabile; adeoque ex sua ratione habet tantummodo vt sit re vnus; si autem non habeat solum, vt sit re vnus, sed vt sit quoque re plura, & communicabile pluribus, non est vera maior; perimeretur enim & tolleretur hac ratione natura illius tertij. Ita vero in præsentia accidere ex fide constat: quia essentia diuina est quidem aliquid re vnus, absolutum videlicet, & in ratione essentia; simul tamen etiam est re plura respectiua, seu plures personæ diuinæ. In quem sensum etiam Molina quæstione 28. articulo secundo, disputatione secunda & tertia rectè concedit, principium illud generatim procedere tam in diuinis, quam in humanis, si debite explicetur, & intelligatur de tertio, quod & singulare sit, & penitus incommunicabile; alias

esse pseudographum. Quod si maior plane vniuersaliter accipitur, & sine limitatione, falsa est: neque valet inductio ex rebus creatis, quia diuersa est ratio in diuinis, vt dictum est, & ex fide constat.

20 Quo sensu etiam Gregorius de Valentia quest. 2. punct. 4. Suarez lib. 4. c. 3. & Vasquez disp. 122. cap. 2. & tandem etiam Albertinus tom. 1. princip. 7. corol. 1. num. 6. respondent, principium illud vniuersim sumptum, & in diuinis, non habere locum, ob singulare & illimitatum esse diuinae essentia; quae etsi reipsa vna entitas sit, aequiualeat tamen pluribus, imo reipsa quoque plura est, nimirum tres personae, simulque infinite distat a rebus creatis, ex quarum inductione solum vti Principium illud collectum est, ita inter limites eisdem contineri debet, &c. S. Thomas q. 28. a. 3. ad 1. responder, axioma procedere de his, quae sunt re & ratione eadem vni tertio. Quomodo autem, formae ac modi Syllogismorum per se non nitantur hoc principio, sed illo, *Dicit de omni, & Dicit de nullo*, videri poterit apud citatos.

21 Ad tertium Respondetur, maiorem veram esse, in rebus creatis, ex quibus sumpta est inductio; falsam in diuinis, de quibus alii fides docet. Cuius simile etiam circa Incarnationis Mysterium accidit, quo fit, vt in Christo sint duae naturae perfecta & completa, & vna tantum persona: quod itidem in nulla re creata accidit.

Ad quartum Respondetur, axiomata illa sic intelligenda, vt non affirmetur idem de eodem, eadem ratione, & secundum idem: quod etiam in proposito accidit. Quia de eadem simplicissima entitate diuina affirmatur, quod sit multa, & vnum; seu multa, & non multa, non eadem, sed diuersa ratione; nimirum multa relatiua, seu multae personae; vnum autem absolutum, seu vna essentia: quantumuis essentia & personae inter se non nisi ratione differant.

22 Si quis dicat, hoc ipsum esse impossibile, vt vna & eade a parte rei simplicissima ac indiuisibilis entitas sit simul re vna entitas, & plures entitates, in quocumque etiam diuerso genere entis, praesertim si interim plures illae entitates non nisi ratione differant ab illa vna entitate: Respondendum est, id non esse impossibile, quando vnum illud, seu vna illa simplicissima entitas, etsi ratione tantum differat a pluribus, ita tamen ab ijs virtualiter distinguitur, vt simul aequiualeat pluribus realiter distinctis: quod hoc loco accidit, quia entitas essentiae diuinae ratione quidem tantum, sed simul tamen etiam ita virtualiter distinguitur a personis diuinis, vt ob singularem eminentiam, aequiualeat etiam pluribus re distinctis. Pari ratione possunt tres personae, secundum suas proprietates personales, reipsa vnum esse in essentia, & simul tamen plura respectiua, seu plures personae; quantumuis haec plura non nisi ratione differant ab illo vno, quod est essentia. Quia, vt dictum, hoc vnum ita saltem virtualiter distinguitur ab illis multis, vt etsi ratione tantum ab ijs distinguatur, ipsa tamen essentia ac persona qualibet inter se comparata, aequiualeant pluribus etiam re distinctis; iuxta ea, quae de virtuali attributorum diuino

rum distinctione generatim docuimus supra disputatione 2. quaestione 2. dubio 3. Quod est quidem in nulla re creata accidit, & vero satis capi & intelligi a nobis in hac vita non possit, qui proprias rationes entis illius diuini non nouimus, nec vllum proprium eius conceptum habemus; nihil tamen obstat, quo minus per fidem credatur, de re illa admirabili, quae infinitis modis ab alijs differat, & cuius adeo etiam Maiestatem decet, aliquid habere singulare & incomprehensibile.

23 Quod si quis rursus virgeat inductionem, ex omnibus rebus creatis, in quibus nunquam fit, nec fieri potest, vt vnum aliquid sit plura, & vnum re, si vnum & plura illa alioquin inter se non nisi ratione differant; respondendum est, inductionem istam ex rebus creatis collectam, debere se continere intra terminos rerum creatarum, ex quibus collecta est: alioquin si limites suos transgrediarur, falsam fore, vt ex lumine fidei, quod altius & excellentius est lumine naturali, nouimus. Plura argumenta aduersariorum ex Scriptura, ratione, & Sanctis Patribus petita, praecipue contra diuinitatem filij, & Spiritus sancti, dissoluunt Gregorius de Valentia, citat. quaestione 1. p. 1. §. 21. 22. 23. & 25. & Bellarminus tom. primo controuers. 2. de Christo libro primo, capite decimo tertio, & sequentibus.

DVBIVM V.

Qua ratione vocula ES ratio Personae communis sit omnibus personis diuinis; ES de singulis praediceretur.

S. Thom. 1. p. q. 29. a. 4. §. q. 30. a. 4.

VARIA & multiplex est hac de re dubitatio, nimirum 1. quid nomen personae in genere, formaliter significet, an solam negationem, an secundam intentionem, seu ens rationis; an aliquam rationem positiuam realem. 2. Quid nomen personae in diuinis formaliter significet; an absolutum aliquid, an respectiuum; adeoque, an essentiam ipsam, an relationem. 3. An personae nomen & ratio vniuocè communis sit personis creatis & diuinis; aut saltem diuinis inter se. 4. An quidditativè de singulis praedicitur; an solum denominatiuè. 5. An sit aliquid commune pluribus personis, per modum alicuius vniuersalis: quae singula sequentibus assertionibus ordine explicamus: quibus etiam varietatem sententiarum, quae est inter Doctores, de his rebus subiicimus.

Assertio I. Nomen personae, siue generatim, siue particularim (de diuinis) loquamur, formaliter ac directè non dicit solam negationem communicabilitatis; nec intentionem secundam, seu ens rationis; sed conceptum obiectiuum realem & positiuum, aliquo modo non secundum rem, sed secundum rationem comunem omnibus perso-

perfo-